

Asia: VN/2745/2026

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi opioidiyliaannostusten vastalääkkeistä sekä laiksi lääkelain muuttamisesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **1–3 § Lain soveltamisala ja määritelmät**

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (jatkossa tässä lausunnossa Pohde) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi opioidiyliaannostusten vastalääkkeistä sekä laiksi lääkelain muuttamisesta.

Pohde pitää tärkeänä esityksen tavoitteita huumekuolemien vähentämiseksi. Erityisesti nuorten ja nuorten aikuisten huumekuolemien ehkäiseminen kaikin keinoin on kannatettava tavoite. Nykyinen lainsäädäntö estää niiden riskiryhmien tavoittamisen, jotka olisi ensiarvoisen tärkeää tavoittaa, joten lakiuudistus on tervetullut muutos, jotta turhia huumekuolemia ehkäisevä hätätilanteeseen soveltuva lääke olisi saatavilla oikealla kohderyhmällä oikeaan aikaan.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue katsoo, että lakiesityksen vaikuttavuuden kannalta voisi olla kuitenkin tarkoituksenmukaista arvioida jakelun kohderyhmää ja toimijajoukkoa nykyistä laajemmin. Käytännön tilanteissa opioidiyliaannostuksen kohtaavat usein myös muut kuin sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat. Vaikuttavuuden näkökulmasta olisi perusteltua tarkastella mahdollisuuksia laajentaa naloksonin saatavuutta myös muille ensivastetoimijoille, jotta henkeä pelastava lääke olisi mahdollisimman nopeasti käytettävissä hätätilanteessa.

#### **4–5 § Jakelun maksuttomuus ja nimettömyys**

Pohde kannattaa naloksonin maksutonta ja matalan kynnyksen jakelua sekä nimettömyyden mahdollistamista saavutettavuuden parantamiseksi. Samalla on huomioitava jakelun alueellinen kattavuus ja toimijoiden mahdollisuus toteuttaa lääkkeen jakelua. Täysi anonymiteetti voi kuitenkin vaikeuttaa toiminnan seurantaan vaikuttavuuden näkökulmasta ja erityisesti potilaiden/asiakkaiden ohjautumista tarvitsemiinsa terveys- ja sosiaalipalveluihin. Haluamme korostaa, että toteutuksen tulee samalla turvata hoitoon ohjautuminen, tiedolla johtaminen ja toiminnan vaikuttavuuden arviointi.

Hyvinvointialue pitää tärkeänä, että naloksonijakelun osalta täsmennetään valtakunnallisesti yhtenäinen seurantamalli. Toiminnan kehittäminen edellyttää riittävää tietopohjaa esimerkiksi jakelun laajuudesta, koulutettujen henkilöiden määrästä sekä käyttötilanteista. Seurannan tulee olla mahdollista myös anonymiteetti huomioiden, jotta voidaan muodostaa kansallinen tilannekuva ja varmistaa toiminnan vaikuttavuus.

Lisäksi Pohde korostaa alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmaa. Mikäli jakelu perustuu pitkälti toimijoiden omiin resursseihin ja vapaaehtoisuuteen, on olemassa riski, että naloksonin saatavuus ja jakelun laajuus vaihtelevat merkittävästi alueittain. Tämän vuoksi on tärkeää varmistaa, että jakelu toteutuu riittävän kattavasti koko maassa.

## **5 § Jakeluun liittyvät velvollisuudet**

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue pitää perusteltuna, että naloksonin jakeluun liittyvät vastuut määritellään lainsäädännössä ja että jakelulle nimetään vastuuhenkilö. Vastuuhenkilön nimeämisellä varmistetaan toiminnan suunnitelmallisuus, potilasturvallisuus sekä se, että jakelu toteutuu yhdenmukaisesti ja hallitusti eri toimijoiden välillä.

Hyvinvointialue katsoo, että se, että vastuuhenkilön tulisi ensisijaisesti olla laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö, tukee lääkitysturvallisuutta, lääkehuollon asianmukaista toteutusta sekä yhteensovittamista muuhun sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaan. Mahdollisuus nimetä vastuuhenkilöksi muu riittävän koulutuksen saanut henkilö on kuitenkin perusteltu tilanteissa, joissa kyse on päihdetyötä tekevistä järjestöistä, joilla ei ole käytettävissään terveydenhuollon ammattihenkilöä. Tällöin koulutuksen sisällölle ja osaamisvaatimuksille tulee asettaa riittävän selkeät ja yhtenäiset kriteerit. Haluamme nostaa esille, että myös hyvinvointialueella voidaan joutua tilanteeseen, joissa yksikön toiminnasta vastaava ei ole laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö. Kannattaisimme sitä, että myös hyvinvointialueella on tarvittaessa mahdollista nimetä vastuuhenkilöksi muu riittävän koulutuksen saanut ammattihenkilö.

Hyvinvointialue korostaa, että naloksonin jakeluun tulee aina liittyä riittävä ja yhdenmukainen koulutus ja perehdytys. Jakelun vaikuttava ja turvallinen toteuttaminen edellyttää, että kaikilla jakeluun osallistuvilla toimijoilla on riittävä osaaminen yliannostustilanteen tunnistamisesta, naloksonin annostelusta sekä muista ensiaputoimenpiteistä.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue pitää hyvänä ratkaisuna, että naloksonijakelu kytketään osaksi olemassa olevaa lääkehuoltoa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Tämä tukee toiminnan hallittavuutta, turvallisuutta ja kustannustehokkuutta sekä mahdollistaa sen, että jakelu toteutetaan osana toimintayksikön lääkehoitosuunnitelmaa. Samalla hyvinvointialue korostaa, että myös muiden kuin sote-palveluntuottajien osalta tulee varmistaa riittävät ohjeistukset, selkeä ohjaus ja toimiva yhteistyö hyvinvointialueen kanssa.

## **6 § Jakelu osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan muuta lääkehuoltoa**

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue pitää tärkeänä varmistaa toimitusketjun sujuvuus, riittävä lääkkeen saatavuus sekä selkeät vastuut ja yhtenäiset toimintamallit kaikille toimijoille.

Lääkkeiden toimittaminen terveydenhuollon yksiköille on sairaala-apteekin normaalia toimintaa. Mikäli jakelu mahdollistetaan myös järjestöille ja sosiaalihuollon yksiköille, sairaala-apteekin

asiakasmäärä kasvaa ja hyvinvointialue joutuu järjestelemään ja sopimaan uusia kuljetusreittejä riippuen toimijoiden määrästä ja sijainnista. Lisäksi sairaala-apteekin vastuulle kuuluvien osastotarkastusten määrä kasvaa. Näiden muutosten työllistävä vaikutus on suoraan riippuvainen vastalääkkeiden jakelua toteuttavien toimijoiden määrästä, ja sillä on vaikutuksia sekä henkilöstöresurssien että toiminnan organisoinnin tarpeisiin.

Hyvinvointialue katsoo lisäksi, että lakiesityksen suhdetta muuhun sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön on tarpeen täsmentää. Toimijoiden näkökulmasta on tärkeää, että jakeluun liittyvät käytännöt ovat selkeästi yhteensopivia muun sääntelyn, kuten asiakastietojen käsittelyyn ja palveluiden järjestämiseen liittyvien velvoitteiden kanssa, jotta toiminnassa ei synny tulkinnanvaraisia tai ristiriitaisia tilanteita.

### **Kommenttinne lääkelain muutoksista (7§, 62 §, 65 §)**

-

### **Esityksen vaikutukset**

Pohde katsoo, että esitys tukee haittoja vähentävää päihdepolitiikkaa ja on tärkeä osa huumekuolemien ehkäisyä. Toimeenpanon onnistuminen edellyttää monialaista yhteistyötä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen integraatiota. Integraation varmistaminen on keskeinen edellytys sille, että toimenpiteet tuottavat vaikuttavia ja pysyviä tuloksia.

Samalla kuitenkin toteamme, että esitys lisää lääkekustannuksia sekä koulutukseen, ohjaukseen ja koordinointiin liittyviä kustannuksia. Hyvinvointialue katsoo, että tehtävän toteuttamiseen tulee osoittaa riittävä ja kohdennettu rahoitus, jotta lakimuutoksen tavoitteet voidaan saavuttaa ilman, että se heikentää muiden palvelujen resursseja.

Hyvinvointialue katsoo, että esityksessä tulisi tarkemmin arvioida toimeenpanon kokonaiskustannuksia sekä niiden kohdentumista. Ilman riittävää rahoitusta on olemassa riski, että toiminta jää alueellisesti epätasaiseksi tai sen laajuus ei vastaa tavoitteita.

Lopuksi Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue korostaa, että naloksonijakelun tulisi kiinteästi linkittyä muihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Jakelutilanteet tarjoavat mahdollisuuden tunnistaa palvelutarpeita ja tukea asiakkaiden ohjautumista hoitoon ja kuntoutukseen. Tämän yhteyden vahvistaminen on keskeistä, jotta naloksonijakelulla saavutetaan mahdollisimman suuri vaikuttavuus osana laajempaa päihdehaittojen vähentämistä.

### **Muut esitysluonnokseen liittyvät kommentit**

-

Rieki Marianne

